

Економіка воєнного часу

УДК: 330.322:330.131.7:005.52

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19609444>

Моделювання впливу воєнних ризиків на інвестиційні рішення малого бізнесу

Остропольська Євгенія Василівна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту,
маркетингу та публічного адміністрування,

ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка
Юрія Бугая», м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-7462-8069>

Лотиш Оксана Ярославівна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та
глобалістики, Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-9321-6315>

Піхняк Тетяна Андріївна,

кандидат економічних наук, доцент, доцентка кафедри менеджменту,
економіки, статистики та цифрових технологій,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м.
Хмельницький, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-3301-3495>

Прийнято: 18.03.2026 | Опубліковано: 30.03.2026

Анотація: Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних підходів до підвищення ефективності інвестиційної діяльності малого бізнесу в умовах воєнного стану шляхом використання результатів

моделювання впливу воєнних ризиків на процес прийняття управлінських рішень. Актуальність роботи зумовлена суттєвими трансформаціями підприємницького середовища, спричиненими воєнними діями, зростанням рівня невизначеності, обмеженням доступом до фінансових ресурсів і необхідністю адаптації бізнесу до нестабільних умов функціонування.

У дослідженні застосовано системний підхід, методи економічного аналізу, узагальнення наукових підходів, порівняльний аналіз, елементи сценарного моделювання та логіко-структурного узагальнення для визначення взаємозв'язку між воєнними ризиками та інвестиційною поведінкою підприємств.

У результаті дослідження визначено систему чинників воєнного ризику, що охоплює безпекові, макроекономічні, інституційні, соціально-демографічні та поведінкові складники, які комплексно впливають на інвестиційні рішення малого бізнесу. Обґрунтовано концептуальну модель впливу воєнних ризиків, що враховує взаємодію зовнішнього середовища та внутрішнього адаптаційного потенціалу підприємства. Доведено, що інвестиційна поведінка малого бізнесу трансформується в напрямі скорочення горизонту планування, зростання частки короткострокових вкладень і переорієнтації інвестицій на підвищення операційної стійкості, цифровізацію та диверсифікацію діяльності. Запропоновано методичні рекомендації щодо використання результатів моделювання, які передбачають застосування сценарного прогнозування, інтеграцію ризикових індикаторів у фінансове планування, оптимізацію інвестиційного портфеля та підвищення обґрунтованості управлінських рішень.

У висновках зазначено, що використання моделей дозволяє знизити рівень невизначеності інвестиційного середовища, підвищити ефективність розподілу ресурсів і зміцнити економічну стійкість малого бізнесу в умовах воєнної трансформації економіки. Практичне значення дослідження полягає

в можливості застосування запропонованих підходів підприємствами та органами економічної політики для формування адаптивних інвестиційних стратегій і підтримки післякризового відновлення підприємництва.

Ключові слова: *інвестиційна активність, підприємницька стійкість, економічна невизначеність, ризик-менеджмент, сценарне прогнозування, адаптивне управління.*

Modeling the Impact of War Risks on Small Business Investment Decisions

Yevheniia Ostropolska,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Marketing and Public Administration, Higher Educational Institution “Academician Yuriy Bugay International Scientific and Technical University”,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-7462-8069>

Oksana Lotysh,

Candidate of Economic Sciences / PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Economics and Global Studies,
West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-9321-6315>

Tetiana Pikhniak,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the
Department of Management, Economics, Statistics and Digital Technologies,
Khmelnyskyi Leonid Yuzkov University of Management and Law,
Khmelnyskyi, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-3301-3495>

Abstract: *The aim of the study is to substantiate theoretical and methodological approaches to improving the efficiency of investment activities of small businesses under martial law by utilizing the results of modeling the impact of military risks on the management decision-making process. The relevance of the work is due to the significant transformations of the entrepreneurial environment caused by military actions, the increasing level of uncertainty, limited access to financial resources, and the need for business adaptation to unstable operating conditions.*

The study employs a systems approach, methods of economic analysis, synthesis of scientific approaches, comparative analysis, elements of scenario modeling, and logical-structural generalization to determine the relationship between military risks and the investment behavior of enterprises.

As a result of the study, a system of military risk factors has been identified, encompassing security, macroeconomic, institutional, socio-demographic, and behavioral components that comprehensively influence the investment decisions of small businesses. A conceptual model of the impact of military risks has been substantiated, accounting for the interaction between the external environment and the internal adaptive potential of the enterprise. It is proven that the investment behavior of small businesses is transforming towards a shorter planning horizon, an increasing share of short-term investments, and a reorientation of investments toward enhancing operational resilience, digitalization, and business diversification. Methodological recommendations for using modeling results are proposed, involving the application of scenario forecasting, integration of risk indicators into financial planning, optimization of the investment portfolio, and increasing the validity of management decisions.

The conclusions state that the use of models allows for reducing the level of uncertainty in the investment environment, increasing the efficiency of resource allocation, and strengthening the economic resilience of small businesses amid the

military transformation of the economy. The practical significance of the study lies in the possibility of applying the proposed approaches by enterprises and economic policy bodies to formulate adaptive investment strategies and support the post-crisis recovery of entrepreneurship.

Keywords: *investment activity, business resilience, economic uncertainty, risk management, scenario forecasting, adaptive management.*

Постановка проблеми. Сучасні економічні умови характеризуються високим рівнем невизначеності, спричиненим воєнними діями та геополітичною нестабільністю, що суттєво впливає на діяльність малого бізнесу (далі – МБ). Воєнні ризики змінюють підходи до прийняття інвестиційних рішень, підвищують рівень загроз для підприємницької діяльності та обмежують інвестиційну активність через нестабільність ринків, логістичні порушення й зниження платоспроможного попиту.

Проблема полягає в недостатній розробленості науково-методичних підходів до моделювання впливу воєнних ризиків на інвестиційні рішення МБ, оскільки традиційні економічні моделі не враховують специфіку функціонування підприємств в умовах війни. Це ускладнює обґрунтоване планування розвитку та підвищує ймовірність помилкових управлінських рішень.

Зв'язок дослідження з науковими та практичними завданнями полягає в необхідності створення інструментів оцінювання воєнних ризиків, що сприятимуть підвищенню ефективності інвестиційних рішень МБ та формуванню дієвих механізмів економічної підтримки в умовах кризової трансформації економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд сучасного наукового дискурсу щодо інвестиційної стійкості малого бізнесу дозволяє визначити основні вектори досліджень та оцінити готовність наявних моделей до роботи

в умовах воєнної невизначеності. Це створює базу для подальшого вивчення недостатньо розкритих питань моделювання воєнних ризиків як детермінант інвестиційних рішень МБ.

Так, О. Васечко (O. Vasyechko) формує загальне концептуальне підґрунтя дослідження через аналіз ризиків інвестування в умовах війни та підкреслює, що інвестиційні рішення в кризовому середовищі мають урахувувати не лише фінансові параметри, а й нефінансові загрози, пов'язані з безпекою та прогнозованістю інституційного середовища [1]. Основні проблеми функціонування українського бізнесу у воєнний період узагальнює Т. Мельник, акцентуючи на багатоканальному впливі війни на діяльність підприємств через руйнування логістики, кадрові дисбаланси та обмеження доступу до фінансування, що зумовлює зміну структури інвестиційної активності й посилення обережної поведінки підприємців [2]. Аналітичний звіт Програми розвитку ООН в Україні надає емпіричну основу для розуміння масштабів впливу війни на мікро-, малий і середній бізнес, фіксуючи основні перешкоди відновлення та відтворюючи практичні патерни адаптації [3].

Управління інвестиційними ризиками у воєнних умовах крізь призму ризик-менеджменту розглядають О. Гетьманець (O. Hetmanets), Д. Коробцова (D. Korobtsova), В. Фурса (V. Fursa), підкреслюючи важливість системного оцінювання загроз і формування механізмів реагування [4]. На особливостях інвестування в Україні під час війни та перспективах післявоєнного відновлення зосереджуються І. Хома, Х. Воробей, демонструючи трансформацію інвестиційних пріоритетів у бік проєктів із коротшими строками окупності та нижчою капіталомісткістю, що є важливим для пояснення зміни інвестиційної поведінки МБ [5].

Стратегічні пріоритети інноваційно-інвестиційного розвитку України обґрунтовують А. Золковер та співавтори (A. Zolkover et al.), наголошуючи на необхідності модернізації та інновацій як важливої передумови економічного

відновлення [6]. Вплив воєнного стану на державні інвестиції в інновації аналізує колектив науковців на чолі з С. Хаджиряєвою (S. Khadzhiradieva et al.), показуючи зміну державних пріоритетів фінансування, що потенційно створює нові можливості для бізнесу через інструменти підтримки [7].

Розуміння інвестиційної поведінки в контексті міждержавної війни поглиблюють А. Новінська (A. Nowińska), Т. Олесен (T. Olesen), демонструючи, що воєнна динаміка змінює інвестиційні очікування та підсилює схильність до обережних стратегій, а також впливає на структуру капіталовкладень і часовий горизонт планування [8]. На підприємницькій діяльності під час війни фокусуються О. Михайлова та співавтори, розкриваючи практики адаптації, зміни управлінських стратегій і підхід до оптимізації витрат, що дозволяє краще пояснити поведінковий складник інвестиційних рішень [9]. Фінансовий ризик-менеджмент та резильєнтність малих підприємств в умовах воєнної кризи досліджують В. Щербак та колеги (V. Shcherbak et al.), показуючи роль управлінських практик, фінансових буферів і диверсифікації в збереженні стійкості [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри зростання кількості наукових досліджень, присвячених управлінню ризиками та інвестиційній діяльності підприємств, низка важливих аспектів впливу воєнних ризиків на інвестиційні рішення МБ залишається недостатньо дослідженою. Більшість наявних наукових підходів орієнтовані на аналіз фінансових, ринкових або макроекономічних ризиків у відносно стабільному середовищі та не враховують специфіку тривалих воєнних загроз, що поєднують економічні, безпекові, соціальні та інституційні чинники.

Фрагментарно розробленими залишаються питання кількісного оцінювання воєнних ризиків, їх інтеграції в моделі інвестиційного вибору, а також формування адаптивних сценаріїв прийняття рішень для МБ в умовах високої невизначеності. Обмежено досліджено механізми врахування

територіальних ризиків, руйнування інфраструктури, міграційних процесів і змін поведінки споживачів у процесі інвестиційного планування.

Отже, науковій розробки потребує створення комплексної моделі, здатної системно оцінювати вплив воєнних ризиків на інвестиційні рішення МБ. Потенційний внесок дослідження полягає у вдосконаленні методичного інструментарію моделювання ризиків та підвищенні обґрунтованості управлінських рішень в умовах воєнної трансформації економіки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розроблення науково обґрунтованого підходу до моделювання впливу воєнних ризиків на інвестиційні рішення МБ з метою підвищення обґрунтованості управлінських рішень та адаптації підприємницької діяльності до умов високої невизначеності.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- 1) проаналізувати теоретичні підходи до оцінювання інвестиційних рішень і ризиків підприємницької діяльності та визначити особливості прояву воєнних ризиків у діяльності МБ;
- 2) сформулювати комплексну систему чинників воєнного ризику та розробити концептуальну модель їхнього впливу на процес прийняття інвестиційних рішень;
- 3) розробити методичні рекомендації щодо впровадження результатів моделювання в практику фінансового планування для зміцнення інвестиційної стійкості МБ в умовах воєнної трансформації економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна діяльність підприємств традиційно розглядається як важливий чинник економічного розвитку, структурної модернізації та підвищення конкурентоспроможності бізнесу. У сучасних умовах функціонування економічних систем прийняття інвестиційних рішень відбувається в середовищі підвищеної невизначеності, що посилюється макроекономічними коливаннями, глобалізаційними

процесами та трансформацією ринкових інститутів. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах воєнних конфліктів, коли традиційні економічні закономірності змінюються під впливом безпекових чинників, а ризики набувають системного характеру. У таких умовах виникає необхідність переосмислення теоретичних підходів до оцінювання інвестиційних рішень та управління ризиками підприємницької діяльності, зокрема в секторі МБ, який є найбільш чутливим до зовнішніх викликів.

Ставлення міжнародних інвесторів формується як реакція на зовнішні сигнали, що здатні посилювати або, навпаки, нівелювати схильність до уникнення ризику. Такі сигнали охоплюють увесь спектр інформації щодо потенційної прибутковості, безпекових загроз, а також спроможності держави управляти країновим ризиком. Оскільки ризики воєнного часу мають переважно екзогенний характер, пріоритетну увагу інвесторів привертають інструменти хеджування та відшкодування збитків, спричинених знищенням активів або фізичною шкодою персоналу (загибель, полон, захоплення у заручники). Водночас інвестори залишаються критично чутливими до політичних сигналів, які є основними детермінантами їхнього інвестиційного вибору [1, с. 43].

Важливим ресурсом будь-якого підприємства є персонал, оскільки саме людський капітал визначає можливості розвитку, стабільність функціонування та перспективи розширення бізнесу. На сьогодні дефіцит кваліфікованих кадрів є однією з основних перешкод для операційної діяльності. З початком повномасштабних воєнних дій проблема кадрового забезпечення суттєво загострилася: пошук фахівців із необхідними компетенціями ускладнився внаслідок мобілізаційних процесів, інтенсивної внутрішньої й зовнішньої міграції, а також руйнування житлової та соціальної інфраструктури в постраждалих регіонах. У деокупованих територіях і зонах активних бойових дій дефіцит робочої сили залишається особливо відчутним,

що негативно позначається на відновленні та розвитку підприємницької діяльності [2, с. 10]. Внутрішнє переміщення населення призвело до певного здешевлення робочої сили, однак водночас загострилася проблема невідповідності між професійними навичками внутрішньо переміщених осіб і реальними потребами роботодавців. Така ситуація є характерною для більшості галузей економіки, особливо для трудомістких сфер, зокрема сільського господарства, текстильної промисловості, виробництва одягу та взуття. Водночас у секторі послуг спостерігається інша тенденція – суттєве скорочення споживчого попиту, що негативно вплинуло на зайнятість у таких видах діяльності, як туризм, HoReCa та індустрія розваг [3, с. 54].

В умовах воєнної нестабільності інвестиційна діяльність підприємств характеризується зростанням рівня невизначеності, що потребує застосування спеціалізованих підходів до управління ризиками, орієнтованих на сценарне прогнозування та адаптивне планування інвестиційних процесів [4, с. 6]. Водночас дослідники зазначають, що воєнні дії суттєво змінюють структуру інвестиційних потоків, спрямовуючи їх переважно у сфери з коротшим періодом окупності та нижчим рівнем капітальних витрат, що є характерним насамперед для МБ [5].

Малий бізнес має специфічні особливості інвестиційної поведінки, що відрізняють його від великих корпорацій. Обмеженість фінансових ресурсів, висока залежність від локального попиту, менший рівень диверсифікації діяльності та обмежений доступ до кредитування підвищують чутливість малих підприємств до ризиків. У мирний період ці чинники компенсуються гнучкістю управління та швидкістю адаптації, однак у воєнних умовах вони перетворюються на додаткові джерела вразливості. Інвестиційні рішення МБ дедалі більше спрямовуються не на розширення діяльності, а на збереження ліквідності, мінімізацію витрат та підтримання операційної стійкості.

Воєнні ризики проявляються в діяльності МБ через декілька взаємопов'язаних механізмів. Насамперед це фізичні загрози, що призводять до руйнування виробничих потужностей, критичної інфраструктури та деформації логістичних ланцюгів. Фінансовий аспект воєнних ризиків реалізується через стрімке зростання вартості капіталу, фактичне згортання інвестиційного кредитування та високу волатильність валютного ринку. Не менш вагомим є ринковий ризик, зумовлений скороченням попиту внаслідок масштабних міграційних процесів, падіння реальних доходів населення та трансформації структури споживання. Нарешті, соціально-психологічні чинники, зокрема стан невизначеності та песимістичні очікування, формують обережну інвестиційну поведінку суб'єктів підприємництва.

Особливістю воєнних ризиків є їх нелінійний характер, коли навіть незначні зміни безпекової ситуації можуть спричинити різкі економічні наслідки. Це ускладнює використання стандартних статистичних моделей, що базуються на історичних даних, оскільки минулі тенденції не відображають майбутньої динаміки. У зв'язку з цим зростає роль адаптивних моделей, які поєднують економічні показники з індикаторами безпеки, територіальної близькості до зони бойових дій, стану інфраструктури та інституційної підтримки. Концептуальні підходи до аналізу інвестиційних рішень та підприємницьких ризиків систематизовано в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика теоретичних підходів до оцінювання інвестиційних рішень та ризиків підприємницької діяльності

Теоретичний підхід	Основна логіка оцінювання	Розуміння ризику	Інструмент и оцінювання	Особливості застосування в умовах війни
Неокласичний	Максимізація фінансової ефективності	Фінансовий ризик	NPV, IRR, дисконтовані потоки	Обмежена ефективність через високу невизначеність

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Теоретичний підхід	Основна логіка оцінювання	Розуміння ризику	Інструмент и оцінювання	Особливості застосування в умовах війни
Поведінковий	Урахування суб'єктивних очікувань	Психологічне сприйняття ризику	Експертні оцінки, сценарії	Висока релевантність через чинник страху та невизначеності
Інституційний	Роль правил і державних інститутів	Політичний та регуляторний ризик	Інституційний аналіз	Залежність інвестицій від державної підтримки
Ризик-орієнтований	Управління невизначеністю	Комплексний ризик	Сценарний аналіз, Monte Carlo	Дає можливість адаптації до воєнних умов
Підхід реальних опціонів	Гнучкість інвестицій	Ризик як можливість зміни рішень	Опціонні моделі	Ефективний для відкладених інвестицій

Джерело: власна розробка авторів

Таким чином, воєнні ризики трансформують традиційну модель інвестиційної діяльності МБ, зміщуючи акцент із максимізації прибутковості на забезпечення стійкості та виживання підприємства. Інвестиційні рішення дедалі частіше приймаються з урахуванням сценаріїв розвитку безпекової ситуації, що потребує застосування нових методів моделювання й комплексного аналізу ризиків. Теоретичне узагальнення наявних підходів створює підґрунтя для формування сучасних моделей оцінювання інвестицій у воєнній економіці, які здатні забезпечити більш обґрунтовані управлінські рішення та підвищити адаптивність МБ до умов тривалої нестабільності.

Сучасні наукові розвідки підтверджують, що в умовах воєнної економіки інвестиційна активність підприємств безпосередньо залежить від здатності бізнесу адаптувати інноваційні стратегії розвитку та швидко трансформувати моделі управління ресурсами. Зокрема, інноваційна модернізація є важливим інструментом зниження ризиків інвестування та підтримання економічної стійкості підприємств у кризових умовах [6, с. 58]. Водночас державна інвестиційна політика в період воєнного стану зазнає суттєвої трансформації, оскільки фінансові ресурси концентруються на

підтримці інноваційних секторів, здатних забезпечити швидке економічне відновлення та підвищення національної конкурентоспроможності [7, с. 138].

Міжнародні дослідження демонструють, що воєнні конфлікти істотно підвищують рівень інвестиційної невизначеності, змінюючи поведінку інвесторів і стимулюючи перехід до більш гнучких та короткострокових інвестиційних стратегій [8, с. 4]. Український досвід підтверджує, що підприємства під час війни переорієнтовують свою діяльність на забезпечення фінансової стійкості, оптимізацію витрат і збереження операційної безперервності, що стає визначальним чинником виживання МБ [9, с. 418]. При цьому ефективне управління фінансовими ризиками та диверсифікація джерел фінансування сприяють підвищенню резильєнтності малих підприємств і формуванню передумов для відновлення інвестиційної активності навіть у кризовому середовищі [10, с. 12]. Динаміка розвитку МБ України в умовах воєнних ризиків наведена на рис. 1 та в таблиці 2.

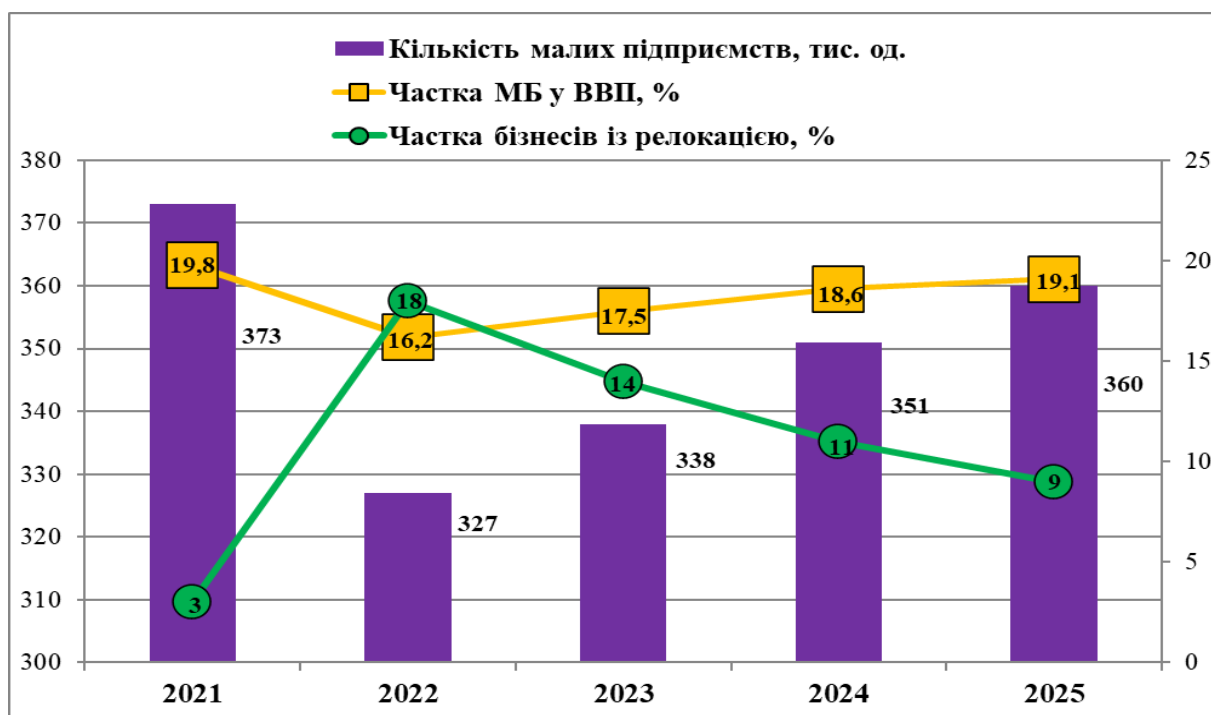

Рис. 1. Динаміка розвитку малого бізнесу у 2021-2025 рр.

Джерело: створено авторами на основі [16]

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Аналіз динаміки показників розвитку малого бізнесу в Україні відображає адаптивність бізнесу до умов повномасштабної війни. У 2022 році спостерігалось очікуване падіння кількості малих підприємств, що є наслідком шоку перших місяців війни. Проте з 2023 року розпочалося поступове відновлення, і станом на 2025 рік цей показник майже наздогнав довоєнний рівень (19,1 тис. проти 19,8 тис. у 2021 р.). Частка малого бізнесу у ВВП демонструє стабільність, що свідчить про гнучкість і заповнення звільнених ніш на ринку країни. Динаміка частки релокованих підприємств відображає стрімкий стрибок до 18% у 2022 році, але з 2023 року спостерігається тренд до зниження, що вказує на зміну структури економіки в напрямі мікро- та малого підприємництва.

Таблиця 2

Динаміка інвестицій МБ в умовах воєнних ризиків 2021-2025 рр.

Показник	2021	2022	2023	2024	2025	Темпи змін, % 2025 до 2022
Рівень дефіциту кадрів, % підприємств	28	47	52	49	45	-4,3
Інвестиції в основний капітал, млрд грн	162	94	108	126	139	+47,9
Частка підприємств, що відтермінували інвестиції, %	21	58	46	39	34	-41,4
Частка інвестицій у цифровізацію, %	17	26	31	36	40	+53,8
Частка короткострокових інвестицій, %	42	63	59	55	51	-19,0
Рівень підприємницьких ризиків (оцінка, 0–10)	4,2	8,7	7,9	7,1	6,8	-21,8

Джерело: створено авторами на основі [16]

Аналітичні дані свідчать, що у 2022 році МБ зазнав різкого скорочення інвестиційної активності, що було спричинено високим рівнем воєнних ризиків, руйнуванням логістичних зв'язків та зниженням попиту. У наступні роки спостерігається поступова адаптація підприємств, яка проявляється у

відновленні обсягів діяльності, зростанні інвестицій у цифровізацію та зміні структури вкладень на користь короткострокових і менш ризикових проєктів. Водночас кадровий дефіцит і безпекова невизначеність залишаються важливими чинниками, що стримують довгострокове інвестування МБ.

Дослідження свідчать, що в умовах воєнних конфліктів ефективність інвестиційних рішень підприємств значно залежить від упровадження систем управління фінансовими ризиками, які передбачають диверсифікацію джерел фінансування, сценарне планування та підвищення ліквідності бізнесу [11, с. 3]. Водночас післявоєнна економічна стійкість територій безпосередньо впливає на відновлення інвестиційної активності МБ, оскільки рівень міської економічної резильєнтності визначає швидкість відновлення попиту, зайнятості та підприємницької інфраструктури [12, с. 72].

В умовах воєнної економіки інвестиційна діяльність МБ зазнає суттєвої трансформації, оскільки традиційні підходи до планування та реалізації інвестиційних проєктів втрачають ефективність через високий рівень невизначеності, нестабільність ринкового середовища та зростання комплексних ризиків. Війна змінює не лише економічні параметри функціонування підприємств, а й саму логіку стратегічного управління, у межах якої основним пріоритетом стає забезпечення стійкості бізнесу та збереження його адаптаційного потенціалу. У таких умовах результати економіко-математичного моделювання інвестиційних процесів набувають особливої практичної цінності, оскільки дозволяють підприємствам приймати більш обґрунтовані рішення, враховуючи багатофакторний вплив воєнних ризиків [13, с. 12].

Методичне використання результатів моделювання передбачає інтеграцію аналітичних інструментів у систему стратегічного управління підприємством [14, с. 5]. На відміну від традиційного підходу, коли моделі застосовуються лише для фінансового прогнозування, у воєнних умовах вони

повинні виконувати функцію підтримки управлінських рішень, забезпечуючи оцінювання альтернативних сценаріїв розвитку. Моделювання дозволяє врахувати різні варіанти зміни безпекової ситуації, динаміку попиту, доступність ресурсів і можливості релокації бізнесу, що формує основу для адаптивного інвестування. Таким чином, інвестиційне рішення перестає бути одноразовим вибором і перетворюється на процес постійного коригування відповідно до змін середовища [15, с. 4].

Важливим результатом застосування моделей є зміна структури інвестиційної поведінки МБ. Підприємства дедалі частіше спрямовують ресурси на підвищення гнучкості виробництва, цифровізацію процесів, розвиток онлайн-каналів продажу та автоматизацію операцій. Такі інвестиції мають нижчий рівень ризику й забезпечують швидшу адаптацію до змін середовища. Одночасно формується тенденція до диверсифікації інвестицій, що дозволяє зменшити залежність від окремих ринків або ресурсів. Рекомендації щодо використання результатів моделювання для підвищення ефективності інвестиційної діяльності МБ наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Методичні рекомендації щодо використання результатів моделювання для підвищення ефективності інвестиційної діяльності МБ

Напрямок використання моделювання	Зміст рекомендації	Очікуваний результат для МБ
Сценарне прогнозування	Оцінювання інвестицій за різними сценаріями розвитку воєнної ситуації	Зниження рівня невизначеності
Оцінка стійкості проектів	Аналіз здатності проекту функціонувати в кризових умовах	Підвищення надійності інвестицій
Управління ризиками	Інтеграція ризикових показників у фінансові розрахунки	Мінімізація потенційних втрат
Планування ліквідності	Моделювання грошових потоків з урахуванням нестабільної діяльності	Забезпечення фінансової стабільності

Напрямок використання моделювання	Зміст рекомендації	Очікуваний результат для МБ
Оптимізація інвестиційного портфеля	Поєднання коротко- і довгострокових вкладень	Баланс прибутковості та безпеки
Підтримка фінансування	Використання моделей для обґрунтування проєктів перед інвесторами	Підвищення доступу до капіталу
Адаптація бізнес-моделі	Моделювання ефектів цифровізації та релокації	Підвищення конкурентоспроможності

Джерело: власна розробка авторів

Отже, застосування результатів моделювання створює методичну основу для переходу МБ до адаптивної інвестиційної стратегії, орієнтованої на стійкість і гнучкість. Запропоновані рекомендації дозволяють інтегрувати аналітичні інструменти в практику управління підприємством, що сприяє підвищенню ефективності інвестиційної діяльності навіть у складних умовах воєнних дій. Реалізація такого підходу забезпечує не лише зменшення ризиків, але й формує передумови для відновлення економічного зростання, розвитку інновацій та зміцнення позицій МБ в період післявоєнної трансформації економіки.

Висновок. У процесі дослідження встановлено, що інвестиційна діяльність МБ за умов підвищеної невизначеності та багатокomпонентних ризиків зазнає суттєвої трансформації. Нестабільність зовнішнього середовища зумовлює перегляд підходів до прийняття інвестиційних рішень: пріоритет зміщується від орієнтації виключно на максимізацію прибутку до забезпечення стійкості, адаптивності та безперервності функціонування підприємств. Обґрунтовано, що традиційні методи оцінювання інвестиційної ефективності доцільно доповнювати ризик-орієнтованими інструментами та сценарним аналізом, що дозволяє враховувати варіативність розвитку зовнішніх умов.

Сформовано систему чинників підвищеного ризику, яка охоплює безпекові, економічні, інституційні та соціально-демографічні детермінанти, що в сукупності визначають динаміку інвестиційної активності МБ. З'ясовано, що результативність інвестиційних рішень значно зумовлена адаптаційним потенціалом підприємства, рівнем цифрової трансформації та спроможністю оперативно модифікувати бізнес-модель відповідно до змін середовища.

Запропоновані методичні рекомендації доводять, що використання результатів моделювання сприяє підвищенню обґрунтованості інвестиційних рішень, зниженню ризиків та покращенню доступу до фінансування. Загалом МБ демонструє поступову адаптацію до воєнних умов, однак високий рівень невизначеності продовжує стримувати довгострокове інвестування, що зумовлює необхідність подальшого розвитку інструментів підтримки підприємництва.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленням методології ризик-орієнтованого оцінювання інвестицій МБ в умовах тривалої невизначеності, розробленням інтегрованих моделей прогнозування інвестиційної активності з урахуванням цифрової трансформації та адаптаційного потенціалу підприємств, а також емпіричною верифікацією запропонованих інструментів на галузевому та регіональному рівнях.

Список використаних джерел

1. Vasyechko O. Counteracting the risks of international investment in the conditions of war. *Статистика України*. 2023. №100(1). С. 40–50. DOI: [https://doi.org/10.31767/su.1\(100\)2023.01.04](https://doi.org/10.31767/su.1(100)2023.01.04)
2. Мельник Т. Український бізнес в умовах війни: сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2023. Т. 7, №. 3. DOI: <https://doi.org/10.51599/is.2023.07.03.07>.

3. Оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. Київ: Програма розвитку ООН в Україні, 2024. 86 с. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/undp-ua-smb-2024.pdf> (дата звернення: 27.01.2026).
4. Hetmanets O., Korobtsova D., Fursa V. Investment risk management in war conditions. *ResearchGate*. 2024. URL: <https://www.researchgate.net/publication/400151226> (дата звернення: 27.01.2026).
5. Хома І., Воробей Х. Інвестування в Україні під час війни та перспективи інвестиційних процесів у післявоєнний час. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 1(86). С. 84–89 URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/86/1262.pdf> (дата звернення: 27.01.2026).
6. Zolkover A., Iatsentiuk R., Aiyedogbon J. O. Strategic priorities for business innovation and investment development in Ukraine. *Smart Economy, Entrepreneurship and Security*. 2025. Vol. 3, № 1. С. 55–63. DOI: [https://doi.org/10.60022/sis.3.\(01\).6](https://doi.org/10.60022/sis.3.(01).6)
7. Khadzhiradieva S., Bezverkhniuk T., Dotsenko T., Nazarenko O., Bazyka S. Impact of martial law on public investment in innovation. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Economics"*. 2025. Vol. 12, № 1. P. 134–147. DOI: <https://doi.org/10.52566/msu-econ1.2025.134>
8. Nowińska A., Olesen T. R. Inter-state war dynamics and investment: Insights from the Russia–Ukraine war. *Journal of Business Research*. 2025. Vol. 186. Art. 114911. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2024.114911>.
9. Михайлова О., Писаренко С., Носенко Д., Бондаренко Н. Підприємницька діяльність під час війни: особливості, ефективність, стратегії. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*, 2023. № 322(5). С. 416–421. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-322-5-67>

10. Shcherbak V., Dorokhov O., Dorokhova L., Vzhytynska K., Yatsenko V., Yermolenko O. Financial risk management and resilience of small enterprises amid the wartime crisis. *Journal of Risk and Financial Management*. 2026. Vol. 19, № 1. Art. 37. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm19010037>.

11. Поліщук В. Стратегії управління фінансовими ризиками бізнес-структур в умовах воєнних конфліктів: досвід України та Ізраїлю. *Економіка та суспільство*. 2025. № 74. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-18>.

12. Перегуда Ю. Фактори, що впливають на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії. *Менеджмент і підприємництво: тенденції розвитку*. 2022. № 4(22). С. 69–77. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2022-4/22-06>

13. Перегуда Ю. Методика оцінки конкурентоспроможності продукції тваринництва в умовах економічних викликів. *Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку*. 2024. Т. 2, № 28. С. 8–19. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2024-2/28-01>

14. Hasenko Y. Enhancing the environmental safety of logistics processes through optimal supply planning. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 20. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17898105>

15. Olkhovsky V. Adaptation of precision agriculture systems to conditions of labor shortages in agriculture. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 18. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18137244>

16. Держстат. Офіційний сайт. URL: <https://stat.gov.ua/uk> (дата звернення: 27.01.2026).